

RAPPORT WERKBAAR WERK BIJ ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS IN DE HANDEL 2023

ANALYSE OP BASIS
VAN DE VLAAMSE
WERKBAARHEIDSMONITOR
2007-2023

**WERKBAAR
WERK!**

Vlaanderen
verbeelding werkt

Dit onderzoek kreeg de financiële
steun van de Vlaamse minister
bevoegd voor Werk

Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/Stichting Innovatie & Arbeid,
Wetstraat 34-36, 1040 Brussel - W www.serv.be/stichting – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Bij gebruik van gegevens en informatie uit dit rapport wordt een correcte bronvermelding op prijs
gesteld.

Publicatiedatum 4 juni 2025

Contactpersoon	Ria Bourdeaud'hui	rbourdeaudhui@serv.be
	Miet Lamberts	mlamberts@serv.be
	Stefanie Notebaert	snotebaert@serv.be
	Stephan Vanderhaeghe	svanderhaeghe@serv.be

Inhoud

Samenvatting	4
Rapport	6
1. Achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor in een notendop	6
2. Werkbaarheidsknelpunten in beeld	9
2.1 Werkstress en burn-out	9
2.2 Motivatieproblemen	10
2.3 Leermogelijkheden	11
2.4 Werk-privébalans	12
2.5 Vier op de tien zelfstandige handelaars hebben geen werkbaarheidsknelpunten	13
3. Werkbaarheidsrisico's in beeld	15
3.1 Werkdruk	15
3.2 Emotionele belasting	16
3.3 Taakvariatie	17
3.4 Fysieke arbeidsomstandigheden	18
4. Risicoprofielen voor de zelfstandige ondernemers in de handel	20
4.1 Risicoprofiel voor werkstress	20
4.2 Risicoprofiel voor werk-privébalans	21
5. Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van de zelfstandige ondernemers in de handel	23
5.1 Werktijden	23
5.2 Opleiding, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing	24
5.3 Haalbaarheid pensioen, groeiverwachting en afhankelijkheid van inkomen uit zelfstandige activiteit	26
5.4 Grensoverschrijdend gedrag	27
5.5 Tevredenheid over diverse werkaspecten.	28
Referentielijst	29
Lijst met figuren en tabellen	30

Samenvatting

44,8% van de zelfstandige handelaars heeft werk zonder werkbaarheidsknelpunten in 2023. Dit wijkt niet significant af van de situatie in 2019 en de eerste meting in 2007.

De werkbaarheidssituatie is vergelijkbaar met die van het Vlaamse sectorgemiddelde.

Een blik op de werkbaarheidsindicatoren geeft zicht op de aanwezigheid van knelpunten in de werksituatie van de zelfstandige handelaars in 2023:

- 37,1% meldt werkstressklachten, bij 9,6% is de situatie acuut problematisch en is er sprake van burn-outsymptomen. Op vlak van werkstressklachten verschillen zelfstandige handelaars niet van het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandigen;
- 12,8% kampt met motivatieproblemen, bij 5,9% gaat het om ernstige demotivatie. We zien geen significant verschil ten opzichte van het Vlaamse sectorgemiddelde;
- 7,4% heeft onvoldoende leermogelijkheden, bij 1,6% is er een ernstig leerdeficit. We zien ook hier geen significant verschil ten opzichte van het Vlaamse sectorgemiddelde. Het aandeel met onvoldoende leermogelijkheden ligt sinds 2016 in de handelssector significant hoger dan het sectorgemiddelde;
- 37,6% van de handelaars signaleert problemen in de werk-privécombinatie, bij 14,7% gaat het om een acuut werk-privéconflict. Op vlak van werk-privébalans zien we geen significant verschil met het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandigen.

Ongeveer vier op de tien rapporteert werkstressklachten en meer dan een derde ervaart problemen met het bewaren van de balans tussen werk en privé. Aan de bron van de werkstressproblematiek ligt vooral de hoge werkdruk bij 44,7% van de ondernemers en de emotionele belasting bij een vijfde van de zelfstandige handelaars. Ook de werk-privé problematiek is grotendeels toe te schrijven aan de hoge werkdruk.

Een greep uit een aantal andere kenmerken van de arbeidssituatie van de zelfstandige handelaars:

- Ze werken gemiddeld 56,3 uur per week. Dat is significant meer in vergelijking met de andere zelfstandige ondernemers;
- Ongeveer de helft heeft een diploma hoger onderwijs of universiteit. Dat is significant minder in vergelijking met de overige zelfstandige ondernemers;

- 66% acht het haalbaar om tot de pensioenleeftijd door te werken wat vergelijkbaar is met de overige zelfstandige ondernemers;
- Op vlak van de aanwezigheid van grensoverschrijdend gedrag zien we geen verschil met de andere zelfstandige ondernemers.

Ongeveer negen op de tien zelfstandige handelaars zijn tevreden met het contact met klanten (87,8%) en met hun personeel (90,6%). Ze zijn evenwel minder tevreden over de keuze die ze gemaakt hebben voor het zelfstandig ondernemerschap. Weinigen zijn evenwel tevreden over de sociale bescherming als zelfstandige (20,1%).

Aan de werkbaarheidsmeting 2023 en de redactie van dit rapport werkten mee: Ria Bourdeaud'hui, Miet Lamberts, Stefanie Notebaert, Stephan Vanderhaeghe.

Rapport

In dit rapport zoomen we in op de werkbaarheidssituatie van de zelfstandige ondernemers in de klein- en groothandel. Werkbaarheid wordt gedefinieerd als werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven. De gepresenteerde cijfers zijn afkomstig van de werkbaarheidsmonitor 2023.

In wat volgt staan we eerst kort stil bij de achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor, waarna we de afzonderlijke werkbaarheidsknelpunten en –risico’s in beeld brengen voor de handelssector. Ook worden de sectorspecifieke risicoprofielen opgemaakt voor werkstress en werk-privébalans. Daarna rapporteren we aanvullende informatie over de arbeidssituatie en werkbeleving van zelfstandige ondernemers in de handelssector.

1. Achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor in een notendop

De sociale partners in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) dragen al vele jaren de boodschap uit dat kwaliteitsvolle banen nodig zijn om werkenden duurzaam inzetbaar te houden en langer doorwerken haalbaar te maken. Ze zetten daarom resoluut in op ‘werkbaar werk’: werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid, het onderzoekscentrum van de SERV, de kwaliteit van de jobs in Vlaanderen gedetailleerd in kaart via een grootschalige schriftelijke bevraging, sinds 2004 bij werknemers en sinds 2007 ook bij zelfstandige ondernemers (in hoofdberoep) in Vlaanderen (driejaarlijks, vanaf 2019 vierjaarlijks).

Werkbaarheid wordt –conform de vermelde beleidsdefinitie– in de werkbaarheidsmonitor geoperationaliseerd aan de hand van vier werkbaarheidsindicatoren: werkstress (psychische vermoeidheid), motivatie (welbevinden in het werk, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

Tabel 1: Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren

Indicator	Omschrijving
Werkstress (psychische vermoeidheid)	de mate waarin de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde (mentale) vermoeidheid recuperabel is dan wel leidt tot spanningsklachten en verminderd functioneren <i>(problemen met) werkstress</i>

Motivatatie (welbevinden in het werk)	de mate waarin werknemers/zelfstandige ondernemers door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken <i>(problemen met) werkbetrokkenheid en motivatie</i>
Leermogelijkheden	de mate waarin werknemers/zelfstandige ondernemers door opleiding en de dagdagelijkse ervaring op de werkplek hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen i.f.v. hun inzetbaarheid op langere termijn <i>(onvoldoende) kansen op blijven/competentieontwikkeling</i>
Werk-privébalans	de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de handelingsmogelijkheden in de 'thuis'situatie <i>(problemen met) combinatie van arbeid met privéleven</i>

Naast de vier werkbaarheidsindicatoren, wordt in de werkbaarheidsmonitor ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie, die de werkbaarheid kunnen bedreigen dan wel bevorderen. Daarbij worden voor de zelfstandige ondernemers vier kenmerken van het werk via zogenaamde risico-indicatoren in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk), en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden¹.

Tabel 2: Overzicht en omschrijving risico-indicatoren

Indicator	Omschrijving
Werkdruk	de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo, deadlines
Emotionele belasting	de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inz. bij omgang met klanten of patiënten of coördinatieopdrachten
Taakvariatie	de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van zelfstandige ondernemers
Arbidsomstandigheden	de mate waarin zelfstandige ondernemers blootgesteld worden aan fysieke inconvenianten in de werkomgeving en aan lichamelijke belasting

Voor elk van de werkbaarheids- en risico-indicatoren zijn er onderbouwde grenswaarden of cut off scores bepaald die aangeven of de individuele situatie al dan niet problematisch is. Het kengetal geeft dan de omvang van deze groep aan (procent van de werknemers dat zich in een problematische situatie bevindt). Naar analogie met de kleurensymboliek van een verkeerslicht, wordt niet enkel een problematische groep afgebakend en becijferd ('oranje knipperlicht') maar daarbinnen ook een subgroep die als 'acuut problematisch' kan gelabeld worden ('rood alarmsignaal'). Niet-problematische, problematische en acuut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheids- en risico-indicatoren als volgt benoemd:

¹ Bij de bevraging van de werknemers wordt ook gepeild naar de mate van autonomie in het werk en de relatie met de directe leiding.

Tabel 3: Terminologie voor de categorieën in de werkbaarheids- en risico-indicatoren

	Niet problematisch = geen knelpunt	Problematisch = knelpunt	Acuut-problematisch = acuut knelpunt
Werkstress (psychische vermoeidheid)	werkstressniveau acceptabel	werkstressklachten	symptomen burn-out
Motivatie (welbevinden in het werk)	gemotiveerd aan de slag	motivatieproblemen	ernstige demotivatie
Leermogelijkheden	voldoende leermogelijkheden	onvoldoende leermogelijkheden	ernstig leerdeficit
Werk-privébalans	haalbare werk-privé-combinatie	problemen werk-privé-combinatie	acuut werk-privéconflict
Werkdruk	werkdruk acceptabel	hoge werkdruk	acuut hoge werkdruk
Emotionele belasting	geen emotioneel belastend werk	emotioneel belastend werk	emotionele overbelasting
Taakvariatie	voldoende taakvariatie	routinematig werk	extreem routinematig werk
Arbeidsomstandigheden	geen belastende arbeidsomstandigheden	belastende arbeidsomstandigheden	zeer hoge fysieke belasting

Voor elke editie van de werkbaarheidsmonitor wordt een nieuw, representatief staal van werknemers uit het Vlaamse gewest schriftelijk bevraagd. Meer specifiek gaat het om zelfstandige ondernemers met woonplaats in het Vlaamse gewest, die in de vier weken voorafgaand aan de bevraging effectief arbeidsprestaties als zelfstandige hebben geleverd. De werkbaarheidsmonitor 2023 is de zesde editie van deze werkbaarheidsmonitor. Het survey-ontwerp, de vragenlijst, de organisatie van de enquêtering, de responsanalyse zijn uitgebreid gedocumenteerd in het rapport 'Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui, e.a., 2024a).

2. Werkbaarheidsknelpunten in beeld

In dit hoofdstuk nemen we de (evolutie in de) kengetallen voor de vier werkbaarheidsindicatoren – werkstress, motivatieproblemen, leermogelijkheden en werk-privébalans - onder de loep en vergelijken we de sectorgegevens met deze van de volledige groep zelfstandige ondernemers in Vlaanderen .

2.1 Werkstress en burn-out

De werkstressindicator verschaft informatie over de mate waarin zelfstandige ondernemers kunnen herstellen van de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde psychische vermoeidheid. Wanneer zelfstandige ondernemers abnormaal lang moeten recupereren van hun arbeidsprestaties (vb. 'aan het einde van de dag echt op zijn', 'meer dan een uur voor herstel na het werk behoeven', 'slechts op de tweede vrije dag tot rust komen') en te maken krijgen met spanningsklachten, beschouwen we de situatie als problematisch en spreken we over werkstressklachten. Wanneer er zelfs sprake is van verminderd functioneren op de werkplek of na de werkdag (vb. 'door vermoeidheid tijdens het laatste deel van de werkdag werk niet meer zo goed doen', 'concentratieproblemen in vrije uren na de werktijd') labelen we dit als 'symptomen burn-out'.

In 2023 rapporteert 37,1% van de zelfstandige handelaars werkstressklachten, bij 9,6% is er sprake van 'symptomen burn-out' (Tabel 4). In vergelijking met 2019 en over de volledige meetperiode 2007-2023 registreren we geen significante wijziging van het aandeel zelfstandige handelaars met werkstress.

Tabel 4: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met werkstressklachten en burn-out symptomen

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
handel	 werkstressklachten	35,6	37,7	33,2	36,4	38,6	37,1
	 symptomen burn-out	12,3	11,5	9,2	11,1	10,5	9,6
	N	416	382	579	368	352	197
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 werkstressklachten	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	37,8
	 symptomen burn-out	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0	13,9
	verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	 symptomen burn-out	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007-2023.

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'symptomen burn-out'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'werkstressklachten' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen of op een significante toename van het aandeel met een acceptabele werkstress-situatie ten opzichte van het vorige meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel met een acceptabele werkstress-situatie of op een significante toename van het aandeel met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen ten opzichte van het vorige meetpunt (cijfers in het rood wijzen dus op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van werkstress, cijfers in het groen wijzen op een significante verbetering van de situatie op het vlak van werkstress);
- **een rode omkadering van de meetgegevens 2023** zou wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel met een acceptabele werkstress-situatie/toename van het aandeel met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen bij een vergelijking met de nulmeting werkstress 2007. **Een groene omkadering** zou wijzen op een significante verbetering van de situatie op het vlak van werkstress sinds de nulmeting 2007
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald χ^2 , s indien $p < 0,05$ versus ns indien $p \geq 0,05$).

Tabel 4 (verschiltoetsing) leert ons dat het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met werkstressklachten of burn-outsymptomen bij geen enkel meetpunt afwijkt van het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

2.2 Motivatieproblemen

De motivatie-indicator verschaft informatie over de mate waarin zelfstandige ondernemers door de aard van hun werk betrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken. De categorisering 'motivatieproblemen' verwijst dan naar een situatie waarbij het werk niet (langer) als boeiend en aantrekkelijk wordt ervaren en waarbij men nauwelijks intrinsiek betrokken is met de normale taakuitvoering (vb. 'werk doen omdat het moet, daarmee is alles wel gezegd'). 'Ernstige demotivatatie' is wanneer men zo sterk gedemotiveerd raakt dat men niet meer naar behoren functioneert in het werk (vb. 'telkens weerstand moeten overwinnen om het werk te doen').

In 2023 meldt 12,8% van de zelfstandige ondernemers in de handel motivatieproblemen, bij 5,9% is er sprake van ernstige demotivatatie (Tabel 5).

Tabel 5: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met motivatieproblemen en ernstige demotivatie.

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
handel	 motivatieproblemen	9,9	10,0	8,1	12,5	13,1	12,8
	 ernstige demotivatie	4,3	4,3	3,9	6,0	6,0	5,9
	N	393	351	569	352	350	187
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 motivatieproblemen	8,2	8,2	8,4	9,3	10,2	9,9
	 ernstige demotivatie	2,7	3,0	3,5	3,7	3,9	3,8
verschiltoetsing	 motivatieproblemen	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	 ernstige demotivatie	s	ns	ns	s	s	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'ernstige demotivatie'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'motivatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

De cijfers op het vlak van motivatieproblemen verschillen op geen enkel meetmoment significant tussen de zelfstandige handelaars en het sectorgemiddelde (Tabel 5). Voor ernstige demotivatie ligt het aandeel in de handelssector significant hoger dan het sectorgemiddelde in 2007, 2016 en 2019.

2.3 Leermogelijkheden

De indicator 'leermogelijkheden' verschaft informatie over de mate waarin de zelfstandige ondernemers door opleiding en de dagdagelijkse ervaringen op de werkplek, hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen. 'Onvoldoende leermogelijkheden' in de job verwijst naar een problematische situatie, waarbij het werk op langere termijn gehypothekeerd wordt door een gebrek aan kansen op competentieontwikkeling. Bij het volledig ontbreken van (informele en formele) leermogelijkheden hanteren we het label 'ernstig leerdeficit'.

In 2023 heeft 7,4% van de zelfstandige ondernemers in de handel onvoldoende leermogelijkheden en bij 1,6% is er sprake van een ernstig leerdeficit (Tabel 6).

Het aandeel met onvoldoende leermogelijkheden of ernstig leerdeficit ligt voor de zelfstandige ondernemers in de handel in 2007 en 2023 op een gelijkaardig niveau.

Het aandeel met onvoldoende leermogelijkheden ligt in de handelssector significant hoger dan het Vlaamse sectorgemiddelde in 2007 en sinds 2016. Voor 'ernstig leerdeficit' is er over de ganse periode geen significant verschil.

Tabel 6: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met onvoldoende leermogelijkheden en een ernstig leerdeficit.

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
handel	 onvoldoende leermogelijkheden	7,9	10,8	6,5	5,9	6,0	7,4
	 ernstig leerdeficit	1,3	3,4	1,2	1,4	0,6	1,6
	N	393	351	573	355	350	189
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 onvoldoende leermogelijkheden	5,6	4,8	4,7	3,5	3,5	2,7
	 ernstig leerdeficit	1,1	1,2	0,8	0,8	0,5	0,6
verschiltoetsing	onvoldoende leermogelijkheden	s	ns	ns	s	s	s
	ernstig leerdeficit	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'ernstig leerdeficit'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'onvoldoende leermogelijkheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.4 Werk-privébalans

De indicator 'werk-privébalans' verschaft informatie over de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de 'thuis'situatie. We labelen een situatie als problematisch wanneer de eisen van het werk systematisch combinatiemoeilijkheden stellen t.a.v. gezin en sociaal leven. Bij een acuut werk-privéconflict is er sprake van quasi-permanente conflicten tussen werk- en privé sfeer.

In 2023 rapporteren bijna vier op de tien (37,6%) zelfstandige handelaars problemen met de werk-privécombinatie en 14,7% heeft een acuut werk-privéconflict (Tabel 7). Terwijl er bij de volledige populatie van zelfstandige ondernemers een significante verbetering genoteerd wordt tussen 2007 en 2023 is dit niet het geval bij de handelaars.

We zien met uitzondering van de meting in 2016, wel geen significante verschillen met het Vlaams sectorgemiddelde (Tabel 7).

Tabel 7: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met een problematische werk-privécombinatie en acuut werk-privéconflict

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
handel	 problemen werk-privécombinatie	32,4	36,3	32,2	35,8	32,2	37,6
	 acuut werk-privéconflict	9,9	13,6	10,2	14,4	12,3	14,7
	<i>N</i>	423	383	581	369	351	197
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 problemen werk-privécombinatie	34,5	35,0	31,6	33,0	30,4	29,8
	 acuut werk-privéconflict	10,9	11,8	9,5	10,5	10,7	10,1
verschiltoetsing	 problemen werk-privécombinatie	ns	ns	ns	ns	ns	ns
	 acuut werk-privéconflict	ns	ns	ns	s	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 – 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut werk-privéconflict'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'combinatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.5 Vier op de tien zelfstandige handelaars hebben geen werkbaarheidsknelpunten

De combinatie van de vier indicatoren laat ons toe een evaluatie op te maken van de (evolutie in de) werkbaarheidssituatie van de zelfstandige ondernemers in de handel. We onderscheiden daarbij drie situaties: werkbare jobs of jobs zonder werkbaarheidsknelpunten, jobs met één werkbaarheidsknelpunt en jobs met twee of meer knelpunten.

44,8% van de zelfstandige ondernemers in de handel heeft werk zonder werkbaarheidsknelpunten in 2023 (Tabel 8). Dit wijkt niet significant af van de situatie in 2019 en de eerste meting in 2007.

De werkbaarheidssituatie is vergelijkbaar met die van het Vlaamse sectorgemiddelde. Wel is het zo dat we in de volledige populatie van Vlaamse zelfstandige ondernemers een significante verbetering zien tussen 2007 en 2023 (maar dus niet bij de zelfstandige ondernemers in de handel).

Tabel 8: Verdeling van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met een werkbare job, met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten, 2007 – 2023

			2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %
handel	geen werkbaarheidsknelpunten		48,0	45,4	49,7	48,1	45,7	44,8
	1 werkbaarheidsknelpunt		28,1	26,5	25,9	22,3	28,4	25,1
	2+ werkbaarheidsknelpunten		23,9	28,0	24,3	29,5	25,8	30,1
	N		377	339	559	349	341	183
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	geen werkbaarheidsknelpunten		47,7	47,8	51,4	50,7	50,1	52,5
	1 werkbaarheidsknelpunt		27,1	26,2	25,0	22,8	25,0	22,5
	2+ werkbaarheidsknelpunten		25,2	26,0	23,7	26,4	25,0	25,0
	verschiltoetsing	geen werkbaarheidsknelpunten vs. wel werkbaarheidsknelpunten	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel met werkbaar werk/ afname van het aandeel met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van het vorige meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel met werkbaar werk /toename van het aandeel met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van het vorige meetpunt;
- **Cijfer in een groen kader** wijst op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel met één of meerdere werkbaarheidsknelpunt(en) bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2023;
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van geen werkbaarheidsknelpunten versus wel werkbaarheidsknelpunten van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald χ^2 , **s** indien $p < 0,05$ versus **ns** indien $p \geq 0,05$).

3. Werkbaarheidsrisico's in beeld

De werkbaarheidsmonitor brengt ook een aantal risicofactoren in kaart, dit zijn determinanten in de arbeidssituatie die een invloed hebben op de kwaliteit van de jobs en dus de werkbaarheid ervan. In dit hoofdstuk rapporteren we de cijfers van vier werkbaarheidsrisico's: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie en belastende fysieke arbeidsomstandigheden.

3.1 Werkdruk

De werkdruk-indicator geeft de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo en deadlines weer.

In 2023 heeft 44,7% van de zelfstandige ondernemers in de handel te maken met een hoge werkdruk en 20,7% met een acuut hoge werkdruk (Tabel 9). Die cijfers verschillen niet significant met de beginsituatie in 2007. In 2007 werd in de handel wel een lager aandeel met hoge werkdruk genoteerd dan het Vlaamse sectorgemiddelde maar daarna is er geen significant verschil meer. Ten aanzien van de nulmeting in 2007 is het aandeel handelaars met een hoge werkdruk stabiel gebleven, dit in tegenstelling met de evolutie in de volledige populatie waar we ten aanzien van 2007 een daling van het aandeel met een hoge werkdruk vaststellen.

Het aandeel zelfstandige ondernemers met (acuut hoge) werkdruk verschilt (met uitzondering van 2007) bij geen enkel meetpunt van het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers (Tabel 9).

Tabel 9: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel geconfronteerd met (acuut) hoge werkdruk

		2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %
handel	 hoge werkdruk	41,5	41,4	36,5	41,1	42,5	44,7
	 acuut hoge werkdruk	14,7	14,1	13,2	16,1	18,5	20,7
	N	395	355	570	355	351	188
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 hoge werkdruk	46,6	42,2	37,7	42,8	46,1	43,3
	 acuut hoge werkdruk	17,6	16,3	13,3	17,0	19,2	18,3
verschiltoetsing	 hoge werkdruk	s	ns	ns	ns	ns	ns
	 acuut hoge werkdruk	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007- 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut hoge werkdruk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'hoge werkdruk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers in een acceptabele werkdruksituatie/afname van het aandeel dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk in vergelijking met het vorige meetpunt; **cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel in een acceptabele werkdruksituatie/toename van het aandeel dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk in vergelijking met het vorige meetpunt;
- **de groene omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel in een acceptabele werkdruksituatie/afname van het aandeel dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk bij een vergelijking met de nulmeting 2007 (een rode omkadering zou wijzen op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van werkdruk over de voorbije 16 jaar);
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald χ^2 , s indien $p < 0,05$ versus ns indien $p \geq 0,05$).

3.2 Emotionele belasting

Emotionele belasting verwijst naar de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inzonderheid bij omgang met klanten of patiënten en bij coördinatie-opdrachten.

In 2023 heeft ongeveer één op de vijf zelfstandige ondernemers in de handel emotioneel belastend werk, bij 3,2% is er sprake van emotionele overbelasting. Tabel 10 toont een stabilisatie over de meetperiode 2007-2023 op het vlak van emotioneel belastend werk.

Het aandeel zelfstandige handelaars met emotioneel belastend werk ligt in 2010 en 2016 significant lager dan het Vlaams sectorgemiddelde (Tabel 10). Bij de andere meetpunten is er geen significant verschil. Het aandeel zelfstandige handelaars met emotionele overbelasting verschilt over de volledige periode niet significant van het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

Tabel 10: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met emotioneel belastend werk en emotionele overbelasting

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
handel	 emotioneel belastend werk	23,4	19,2	24,7	15,2	20,2	21,2
	 emotionele overbelasting	4,3	3,9	4,9	2,5	3,4	3,2
	N	397	355	572	356	351	189
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 emotioneel belastend werk	28,8	29,1	29,6	26,6	28,1	27,4
	 emotionele overbelasting	5,2	4,9	5,7	4,8	5,0	5,6
verschiltoetsing	 emotioneel belastend werk	ns	s	ns	s	ns	ns
	 emotionele overbelasting	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'emotionele overbelasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'emotioneel belastend werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.3 Taakvariatie

De risico-indicator voor taakvariatie verschaft informatie over de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van de zelfstandige ondernemers.

Bijna één op de tien zelfstandige ondernemers in de handel heeft routinematig werk en 4,8% extreem routinematig werk (Tabel 11). Ten aanzien van de nulmeting is er voor routinematig werk geen significant verschil. Voor extreem routinematig werk daarentegen is er een opvallende toename van 1,8% tot 4,8%.

Van 2007 tot 2016 is er, in vergelijking met het Vlaamse sectorgemiddelde, een significant hoger aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met routinematig werk. In 2019 en 2023 is dat niet meer het geval (Tabel 11). In 2023 ligt het aandeel zelfstandige handelaars met extreem routinematig werk wel significant hoger dan het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

Tabel 11: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met routinematig werk en extreem routinematig werk

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
handel	 routinematig werk	11,6	11,6	13,8	10,1	10,6	9,0
	 extreem routinematig werk	1,8	3,1	3,7	3,1	2,0	4,8
	N	396	354	571	356	350	189
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 routinematig werk	7,9	8,4	8,2	6,5	7,9	6,7
	 extreem routinematig werk	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	2,0
verschiltoetsing	 routinematig werk	s	s	s	s	ns	ns
	 extreem routinematig werk	ns	ns	s	ns	ns	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'extreem routinematig werk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'routinematig werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.4 Fysieke arbeidsomstandigheden

De risico-indicator 'belastende arbeidsomstandigheden' verwijst naar de mate waarin zelfstandige ondernemers worden blootgesteld aan risico's op arbeidsongevallen, hinder in de fysieke werkomgeving (lawaai, trillingen, extreme temperaturen, contact met chemische agentia) en/of lichamelijke belasting (fysieke zware taken, ongemakkelijke werkhoudingen, repetitieve bewegingen).

14,6 % van de zelfstandige ondernemers in de handel hebben in 2023 te kampen met belastende arbeidsomstandigheden, 4% rapporteert een zeer hoge fysieke belasting (Tabel 12). Het aandeel dat geconfronteerd wordt met belastende arbeidsomstandigheden is tussen 2007 en 2023 met zes procentpunt significant toegenomen.

De score voor belastende arbeidsomstandigheden in de handel ligt in 2007 en 2019 lager dan het sectorgemiddelde. Bij de andere meetpunten is er geen significant verschil (Tabel 12Tabel 12). Voor zeer hoge belasting is er enkel in 2007 een significant verschil.

Tabel 12: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel die geconfronteerd worden met (zeer hoge) belastende arbeidsomstandigheden.

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
handel	 belastende arbeidsomstandigheden	8,5	11,1	11,5	14,8	12,1	14,6
	 zeer hoge fysieke belasting	1,6	3,1	2,7	4,1	3,7	4,0
	<i>N</i>	426	389	584	366	354	199
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 belastende arbeidsomstandigheden	17,2	15,9	17,6	18,2	20,9	18,4
	 zeer hoge fysieke belasting	4,6	4,5	4,5	5,3	6,8	6,2
verschiltoetsing	 belastende arbeidsomstandigheden	s	ns	ns	ns	s	ns
	 zeer hoge fysieke belasting	s	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007-2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'zeer hoge fysieke belasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'belastende arbeidsomstandigheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 'Werkdruk'

4. Risicoprofielen voor de zelfstandige ondernemers in de handel

Wanneer we de aanwezigheid van de werkbaarheidsrisico's in de handel combineren met de analyses over de samenhang tussen werkbaarheids- en risico-indicatoren voor de volledige populatie van zelfstandige ondernemers kunnen we een sectorspecifiek risicoprofiel opmaken voor de zelfstandige ondernemers in de handel. (Bourdeaud'hui e.a., 2024b).

Dit profiel geeft ons tweeledige informatie, namelijk over hoe vaak zelfstandige ondernemers in de handel in 2023 met een bepaald werkbaarheidsrisico geconfronteerd worden en de kans dat ze door dit risico met een van de verschillende werkbaarheidsknelpunten te maken krijgen². Het risico is ernstiger naarmate meer zelfstandige ondernemers geconfronteerd worden met het risico en/of er een grotere kans bestaat dat ze met dit risico een bepaald werkbaarheidsknelpunt ontwikkelen.

In wat volgt bespreken we de sectorspecifieke risicoprofielen voor werkstress en werk-privé-balans. Voor leermogelijkheden en motivatie wordt geen profiel uitgetekend omdat het aandeel van de zelfstandige ondernemers dat gedemotiveerd is of onvoldoende leermogelijkheden heeft, eerder beperkt is.

4.1 Risicoprofiel voor werkstress

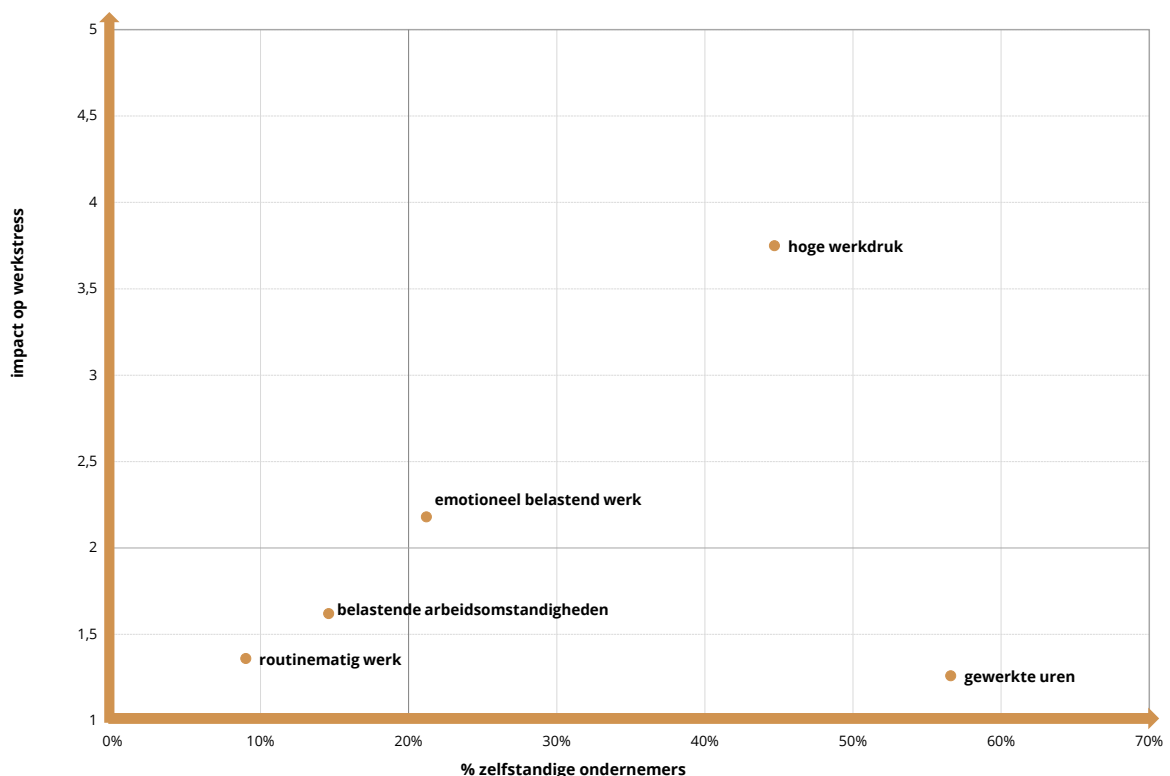
Hoge werkdruk is de meest ernstige risicofactor voor werkstressklachten in de handel (Figuur 1). Een hoog aandeel (44,7%) heeft te kampen met een hoge werkdruk, maar tegelijk verhoogt hoge werkdruk aanzienlijk de kans op werkstressklachten (bijna verviervoudiging van de kansverhouding).

Ook emotioneel belastend werk is een belangrijk risico, ook door de hogere kans op werkstressklachten (verdubbeling van de kansverhouding).

Routinematig werk en fysieke belasting verhogen ook het risico op werkstress, maar in beperktere mate (odds respectievelijk 1,4 en 1,6). Verder valt op dat een grote groep (iets meer dan de helft) van de zelfstandige ondernemers in de handel meer dan 50 uren per week werkt. Ook dat is, in beperktere mate een risico (odds = 1,3).

² Deze kans (odds ratio's) wordt bepaald op basis van de volledige dataset van 2007 tot en met 2023 en voor alle zelfstandige ondernemers, zoals berekend in het rapport "Wat maakt werk werkbaar" (Bourdeaud'hui e.a., 2024b)

Figuur 1: Risicoprofiel voor werkstressklachten bij zelfstandige ondernemers in de handel 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers in de handel 2023

Leeswijzer: De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van werkstressklachten in de handel. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

- De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse op de volledige dataset (2007 tot 2023) voor alle sectoren en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (bijna verviervoudiging van de kansverhouding werkstressklachten/geen werkstressklachten) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van werkstressklachten dan routinematig werk (de kansverhouding werkstressklachten/geen werkstressklachten verhoogt met factor 1,4).
- Het aandeel dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie). Zo zijn er bij zelfstandige ondernemers in de handel beduidend meer die met een hoge werkdruk (44,7%) dan met emotioneel belastend werk (21,2%) worden geconfronteerd.

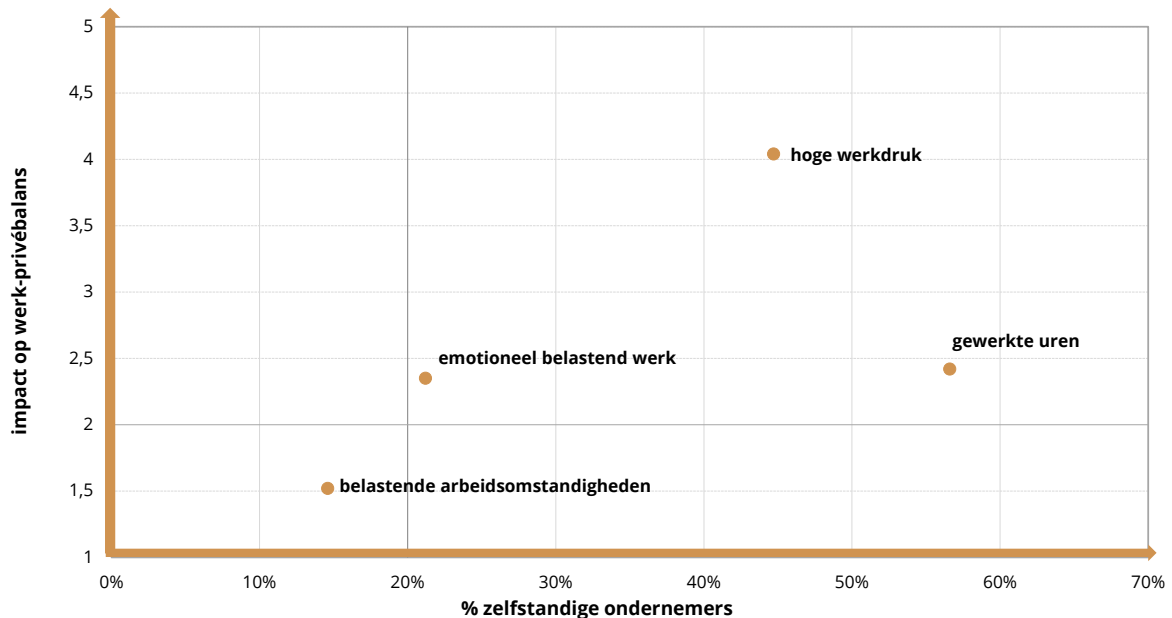
4.2 Risicoprofiel voor werk-privébalans

Hoge werkdruk is ook het belangrijkste aandachtspunt voor de werk-privécombinatie. De impact van hoge werkdruk op de werk-privébalans is niet alleen groot (verviervoudiging kansverhouding)
Figuur 2: Risicoprofiel voor problemen werk-privécombinatie bij zelfstandige ondernemers in de handel 2023

), hoge werkdruk komt ook vaak voor in de handel (44,7%).

In mindere mate is emotioneel belastend werk ook een aandachtspunt: 21,2% van de zelfstandige ondernemers in de handel heeft emotioneel belastend werk en de impact op de werk-privécombinatie is relatief groot (verdubbeling kansverhouding).

Figuur 2: Risicoprofiel voor problemen werk-privécombinatie bij zelfstandige ondernemers in de handel 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van problemen met werk-privécombinatie in de handel. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

- De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse op de volledige dataset (2007 tot 2023) voor alle sectoren en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (verviervoudiging van de kansverhouding problemen met werk-privécombinatie/haalbare werk-privécombinatie) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van problemen met werk-privécombinatie dan een fysieke belasting (de kansverhouding problemen werk-privécombinatie/haalbare werk-privécombinatie verhoogt met factor 1,5).
- Het aandeel dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie). Zo zijn er in de handel beduidend meer zelfstandigen die met een hoge werkdruk (44,7%) dan met emotioneel belastend werk (21,2%) geconfronteerd worden.

5. Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van de zelfstandige ondernemers in de handel

In de werkbaarheidsenquête wordt, naast de besproken indicatoren, ook aanvullende informatie verzameld over de arbeidssituatie en werkbeleving. Bij de meting van 2023 werden bijvoorbeeld ook gegevens verzameld over de werktijden, opleiding en bijscholing, de groeiverwachtingen, de haalbaarheid om tot de pensioenleeftijd door te werken, de confrontatie met grensoverschrijdend gedrag en de mate van tevredenheid met diverse aspecten van het zelfstandig beroep. We brengen in dit hoofdstuk deze informatie voor de zelfstandige ondernemers in de handel bijeen en toetsen hun scores aan deze van de andere zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

5.1 Werktijden

Zelfstandige ondernemers in de handel werken gemiddeld 56,3 uur per week (Tabel 13). Dat is iets meer dan het populatie gemiddelde (52,2%); het verschil ten opzichte van de andere sectoren (zonder handel) is significant. Zelfstandige ondernemers in de handel nemen gemiddeld 18,6 vakantiedagen per jaar. Dat is (significant) minder dan de andere zelfstandige ondernemers. Tussen zelfstandige ondernemers in de handel en de andere zelfstandigen is er geen significant verschil als het gaat over het aandeel dat 's nachts werkt.

Tabel 13: Werktijden en vakantiedagen van zelfstandige ondernemers in de handel, 2023

	handel	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil-toetsing
	%	%	
gemiddeld aantal werkuren per week	56,3	52,2	s
aantal vakantiedagen	18,6	20,5	s
aantal werkuren per week			
≤40 uren	13,8	25,8	s
41-59 uren	37,8	37,2	
≥60 uren	48,5	37,0	
nachtarbeid (tussen 22u en 6u)			
soms vaak of altijd	47,7	47,2	ns
nooit	52,3	52,8	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers, 2023

Leeswijzer: Het cijfer van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen geeft de situatie weer voor alle zelfstandige ondernemers (inclusief handel). De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson chi²; $p < 0,05$) tussen de meetgegevens voor de zelfstandige ondernemers in de handel en de rest van de zelfstandige ondernemers (zonder handel, cijfer niet in tabel).

5.2 Opleiding, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing

De informatie over het opleidingsniveau, de ervaren competenties, de sociale ondersteuning en bijscholing wordt opgelijst in Tabel 14.

In 2023 heeft ongeveer de helft van de zelfstandige ondernemers in de handel een diploma hoger onderwijs. Dat is beduidend minder dan het aandeel (67,5%) bij de volledige populatie zelfstandige ondernemers in Vlaanderen. Ongeveer negen op de tien van de zelfstandige ondernemers in de handel voelt zich (altijd of vaak) voldoende opgeleid voor de vakinhoudelijke of technische aspecten van het werk. Dat is iets minder dan het aandeel bij de volledige populatie zelfstandige ondernemers in Vlaanderen. Voor het beheer en het management van het bedrijf voelt 73,8% van de zelfstandige ondernemers in de handel zich (vaak of altijd) voldoende opgeleid. Dat is significant meer dan bij de andere zelfstandige ondernemers in Vlaanderen (66,6%, cijfer niet in tabel). Een minderheid (43,7%) van de zelfstandige ondernemers in de handel voelt zich bij de bedrijfsvoering vaak of altijd ondersteund door een sociaal netwerk. Dat aandeel wijkt niet significant af van het aandeel bij de overige zelfstandige ondernemers (48,5%, cijfer niet in tabel). Ongeveer één vijfde (21,3%) van de zelfstandige ondernemers in de handel volgde het afgelopen jaar een bijscholing. Dat percentage ligt aanzienlijk lager dan gemiddeld.

Tabel 14: Opleidingsniveau, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing, zelfstandige ondernemers in de handel, 2023

	handel	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil-toetsing
	%	%	
hoogste getuigschrift			
geen, lager of lager secundair	10,6	7,2	s
hoger secundair	37,9	25,3	
hoger onderwijs / universiteit	51,5	67,5	
voelt u zich voldoende opgeleid voor de vakinhoudelijke of technische aspecten van uw zelfstandige activiteit?			
altijd	44,4	49,2	s
vaak	44,9	43,5	
soms	10,6	6,6	
nooit	0,0	0,7	
voelt u zich voldoende opgeleid voor het beheer en het management van uw bedrijf, firma?			
altijd	25,8	22,2	s
vaak	48,0	45,2	
soms	25,8	28,9	
nooit	0,5	3,7	
voelt u zich (als u dat nodig vindt) bij uw bedrijfsvoering ondersteund door een sociaal netwerk (verenigingen, externe adviseurs, familieraad)?			
helemaal	10,2	11,4	ns
in belangrijke mate	33,5	36,6	
in beperkte mate	44,2	39,8	
helemaal niet	12,2	12,3	
deelname aan bijscholing afgelopen jaar	21,3	54,5	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: zie Tabel 13

5.3 Haalbaarheid pensioen, groeiverwachting en afhankelijkheid van inkomen uit zelfstandige activiteit

Tabel 15 bevat informatie over de mate waarin het gezin afhankelijk is van het inkomen uit de zelfstandige activiteit, de groeiverwachtingen van de ondernemer en de mate waarin hij of zij het haalbaar acht om tot het pensioen door te werken.

Tabel 15: Afhankelijkheid van inkomen, groeiverwachting en haalbaarheid pensioen bij zelfstandige ondernemers in de handel, 2023.

	handel	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil- toetsing
	%	%	
In welke mate is uw gezin afhankelijk van het inkomen uit uw zelfstandige activiteit?			
helemaal	49,7	39,0	s
in belangrijke mate	38,7	47,1	
in beperkte mate	8,5	10,5	
helemaal niet	3,0	3,4	
groeiverwachting			
verwacht groei van activiteit	38,2	37,9	s
verwacht behoud van huidig peil	35,2	43,6	
verwacht vermindering of stopzetting	26,6	18,4	
haalbaarheid pensioen			
doorwerken tot pensioen haalbaar	66,0	67,0	ns
doorwerken tot pensioen haalbaar, mits aangepast werk	27,9	29,4	
doorwerken tot pensioen niet haalbaar	6,1	3,6	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: zie Tabel 13

Bij ongeveer de helft van de ondernemers in de handel is het gezin helemaal afhankelijk van het inkomen uit de handelsactiviteit. Dat is meer dan gemiddeld (39%) en verschilt significant van de andere zelfstandige ondernemers.

38,2% van de zelfstandige ondernemers in de handel verwacht in de nabije toekomst (3 à 5 jaar) een groei van de activiteit, 35,6% denkt dat het huidig peil zal behouden blijven en ongeveer een vierde verwacht een vermindering of stopzetting. In de volledige populatie van zelfstandigen is het beeld iets gunstiger.

66% van de zelfstandige ondernemers in de handel acht het haalbaar om tot het pensioen door te werken, 27,9% acht dit enkel haalbaar als het werk aangepast kan worden (bv. minder of

lichter werk) en een kleine minderheid van 6,1% acht het sowieso niet haalbaar. Deze cijfers wijken niet significant af van de overige zelfstandige ondernemers.

5.4 Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag kan voorkomen als fysieke/lichamelijke agressie, (verbale) intimidatie of bedreiging, ongewenst gedrag en pesten.

Van de zelfstandige ondernemers in de handel rapporteert 1% dat ze slachtoffer werden van lichamelijk geweld, 17,1% van intimidatie of bedreiging, 2% van ongewenst seksueel gedrag en 1,5% van pestgedrag. Deze cijfers voor grensoverschrijdend gedrag wijken niet significant af van deze in de populatie van de overige zelfstandige ondernemers.

Tabel 16: Aandeel van de zelfstandige ondernemers in de handel die slachtoffer werden van grensoverschrijdend gedrag, 2023.

	handel	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil- toetsing
	%	%	
slachtoffer van lichamelijk geweld			
nooit	99,0	97,9	ns
sporadisch	1,0	2,1	
regelmatig	0,0	0,0	
slachtoffer van intimidatie of bedreiging			
nooit	82,9	85,2	ns
sporadisch	15,6	13,6	
regelmatig	1,5	1,2	
slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag			
nooit	98,0	96,7	ns
sporadisch	2,0	3,0	
regelmatig	0,0	0,2	
slachtoffer van pesten			
nooit	98,5	96,4	ns
sporadisch	1,5	3,2	
regelmatig	0,0	0,4	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: zie Tabel 13

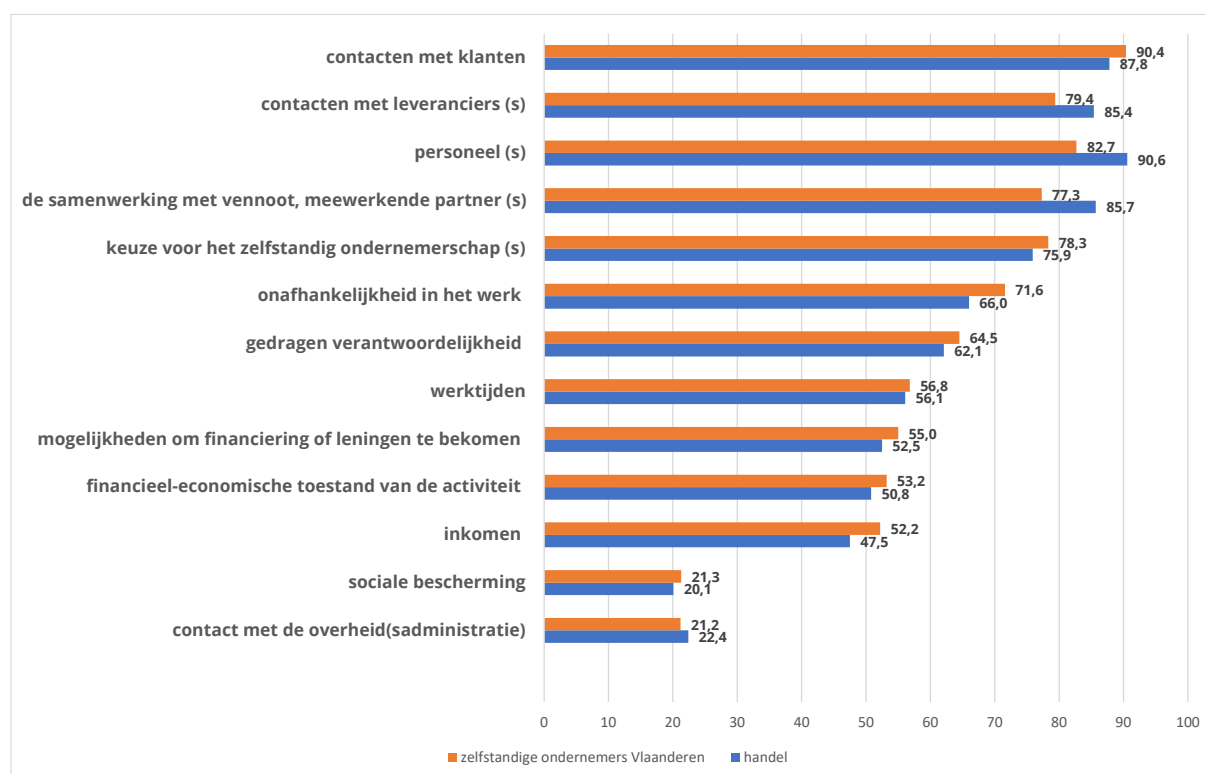
5.5 Tevredenheid over diverse werkaspecten.

In de werkbaarheidsenquête voor de zelfstandig ondernemers wordt ook gevraagd hoe tevreden men is met een aantal aspecten van hun zelfstandige activiteit. In Tabel 17 wordt gerapporteerd welk percentage van de zelfstandige ondernemers (eerder tot zeer) tevreden is en wordt vergeleken met de score van volledige populatie zelfstandige ondernemers.

Meer dan acht op de tien zelfstandige ondernemers in de handel zijn tevreden met het contact met klanten (87,8%), met leveranciers (85,4%), met hun personeel (90,6%) en met de samenwerking met hun vennoot of meewerkende partner (85,7%). Een minderheid is tevreden over de sociale bescherming als zelfstandige (20,1%) en het contact met de overheid(sadministratie) (22,4%).

De zelfstandige ondernemers in de handel scoren beter in vergelijking met de overige sectoren voor tevredenheid over de contacten met leveranciers, voor de tevredenheid over hun personeel en over de samenwerking met hun vennoot of meewerkende partner. Ze zijn evenwel minder tevreden over de keuze die ze gemaakt hebben voor het zelfstandig ondernemerschap.

Tabel 17: Tevredenheid over diverse werkaspecten bij zelfstandige ondernemers in de handel, 2023.

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: zie Tabel 13

Referentielijst

- Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2023). *Hoe werkbaar is je job? Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2023 – zelfstandige ondernemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16264>
- Bourdeaud'hui, R., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2024a). *Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16457>
- Bourdeaud'hui, R., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2024b). *Wat maakt werk werkbaar voor zelfstandige ondernemers? Onderzoek op basis van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2004-2023*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16512>

Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1:	Risicoprofiel voor werkstressklachten bij zelfstandige ondernemers in de handel 2023.....	21
Figuur 2:	Risicoprofiel voor problemen werk-privécombinatie bij zelfstandige ondernemers in de handel 2023.....	22

Tabellen

Tabel 1:	Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren	6
Tabel 2:	Overzicht en omschrijving risico-indicatoren	7
Tabel 3:	Terminologie voor de categorieën in de werkbaarheids- en risico-indicatoren	8
Tabel 4:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met werkstressklachten en burn-out symptomen	10
Tabel 5:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met motivatieproblemen en ernstige demotivatie.	11
Tabel 6:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met onvoldoende leermogelijkheden en een ernstig leerdeficit.	12
Tabel 7:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met een problematische werk-privécombinatie en acuut werk-privéconflict.....	13
Tabel 8:	Verdeling van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met een werkbare job, met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten, 2007 – 2023	14
Tabel 9:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel geconfronteerd met (acuut) hoge werkdruk	16
Tabel 10:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met emotioneel belastend werk en emotionele overbelasting.....	17

Tabel 11:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel met routinematig werk en extreem routinematig werk	18
Tabel 12:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de handel die geconfronteerd worden met (zeer hoge) belastende arbeidsomstandigheden.....	19
Tabel 13:	Werktijden en vakantiedagen van zelfstandige ondernemers in de handel, 2023	24
Tabel 14:	Opleidingsniveau, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing, zelfstandige ondernemers in de handel, 2023.....	25
Tabel 15:	Afhankelijkheid van inkomen, groeiverwachting en haalbaarheid pensioen bij zelfstandige ondernemers in de handel, 2023.....	26
Tabel 16:	Aandeel van de zelfstandige ondernemers in de handel die slachtoffer werden van grensoverschrijdend gedrag, 2023.	27
Tabel 17:	Tevredenheid over diverse werkaspecten bij zelfstandige ondernemers in de handel, 2023.....	28